

A GÖDÖLLŐI JÁRÁS NÉPESSÉGDINAMIKÁJÁNAK ELEMZÉSE 2005-2020 KÖZÖTT

ANALYSIS OF THE POPULATION DYNAMICS IN GÖDÖLLŐ DISTRICT BETWEEN
2005-2020

Böhm Zsanett¹, Nagyné Molnár Melinda², Lőrinc Balázs³

¹egyetemi hallgató,²egyetemi docens,³PhD hallgató

^{1,2,3}Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

E-mail: bohmzsani@gmail.com¹, melindamolnar@yahoo.com², lorinc.balazs@phd.uni-mate.hu³

Összefoglalás

A földrajzi tér minden egyes pontja vagy téregysége különböző, egyedi tulajdonságokkal és adottságokkal rendelkezik. A napjainkban is fennálló területi különbségek viszonyrendszeréből kiindulva a népességdinamikai vizsgálatot hosszú idősoros elemzésekkel hajtottuk végre, a 2005-től 2020-ig terjedő intervallumban a Gödöllői járás 15 településére vetítve. Ehhez kapcsolódva megfogalmazható, hogy az országon belül kialakult területi különbségek elmélyülése – még a fejlettebb térségekben is – fokozódó problémákhoz vezetett az elmúlt évtizedekben, így a területi egyenlőtlenségek viszonyrendszeréből kiindulva célként fogalmazódott meg, hogy egy, a főváros közvetlen szomszédságában elhelyezkedő járás társadalmi viszonyai kerüljenek vizsgálat alá. A kutatás során olyan – járáson belüli – térbeli különbségekről kapunk képet, amelyek a következő időszakban nagymértékben fogják befolyásolni a térség fejlődését, továbbá nagy hatással lesznek a Budapesti agglomerációban, illetve annak közelében elhelyezkedő települések társadalmára is egyaránt.

Abstract

Each point or area of a geographical space has different, unique characteristics and attributes. Based on a framework of spatial differences that still exist today, the population dynamics analysis was implemented by means of a long time series analysis, covering the 15 municipalities of the Gödöllő district from 2005 to 2020. In connection with this, it can be stated that the deepening of territorial disparities within the country – even in the more developed regions – has led to increasing problems in recent decades, so that, based on the system of relations of territorial inequalities, the aim was to examine the social conditions of a district in the immediate vicinity of the capital city. The research provides a picture of spatial differences within the district that will have a major impact on the development of the region in the coming period and will also have a major impact on the society of the settlements in and near the Budapest agglomeration.

Kulcsszavak: területi egyenlőtlenségek, népességdinamika, község-város, Gödöllői járás

JEL besorolás: R10, R11

LCC: HD72-88

Bevezetés

A területi különbségek mélyülése hazánkban és globálisan is tapasztalható jelenség, főképpen azokban a térségekben, ahol folyamatosan csökken a népesség száma (pl. elvándorlás, előregedő társadalom, elnéptelenedés), rohamosan csökken a lakosság képzettségi szintje,

vagy, ahol csökkenő tendenciát mutat az infrastruktúra, romlik a természeti környezet egészsége, illetve ahol a térség kulturális és hagyományos öröksége elveszik (Káposzta, 2014) (Nemes Nagy, 1998). Az egyes területi folyamatok alatt olyan tartós társadalmi, demográfiai vagy gazdasági jelenségek sorozatát érthetjük, amelyek nyomot hagynak egy adott téregységen (Nagy-Molnár – Lendvay, 2018). Az effajta történéseket számos szereplő formálja, így az egyének, a vállalkozások, a helyi önkormányzatok vagy az egyes intézmények egyaránt. Ugyanakkor az egyes specifikus célok nem túl gyakran harmonizálnak a területi fejlődéssel, viszont együttes hatásként mégis elősegítik a térség gazdasági növekedését vagy az ott élők életminőségének javulását. Ez a spontán fejlődés minden térben egyenlőtlenül megy végbe, ugyanis a gazdasági fejlődés természeti- és emberi erőforrásai, az infrastrukturális-, illetve földrajzi fekvési adottságai a tér minden pontján eltérőek (Enyedi, 2004) (Grosz – Rechnitzer, 2005).

E megállapításokból kiindulva a népesedési folyamatokat középpontba helyezve, illetve azok közül is kiemelt figyelemmel kell kísérni a rendszerváltás utáni évtizedben kezdődő lakóhelyi szuburbanizáció jelenségét. Jelen vizsgálathoz kapcsolódva kijelenthető, hogy a Budapesti agglomeráció fejlődését a legerőteljesebben két városfejlődési folyamat határozta meg. Az egyik – a globális gazdasági és társadalmi hatások következményeként – Budapest nemzetközi szerepekkel és jelentős gazdasági súllyal bíró (közép-európai viszonyrendszerben meghatározó jelentőségű) európai léptékű metropolisszá válása, illetve az ezzel együtt járó városi funkciók területi kiteljesedése. Ez minden, decentralizációs politikai törekvés ellenére együtt járt a főváros és térsége országon belüli gazdasági és népességi súlyának és szerepének további növekedésével (Enyedi, 1996) (Nemes Nagy, 1998). Ugyanakkor ennek egyaránt része volt a térségi gazdaság és foglalkoztatás rövid ideig tartó gyengülését követő gyors talpra állása, majd folyamatos erősödése, mind a város, de leginkább a belső kerületek funkcionális és társadalmi átalakulása (Kovács–Szirma, 2006) (Csanádi et al., 2010, Tóth-Káposzta, 2021).

A másik – az agglomerációs övezettel szorosan összefüggő – folyamat, amelyet a nyugat-európai városokban már az 1960-as és 1970-es években megtapasztaltak, hogy a főváros lakói a külvárosokba vándoroltak. Ismert, hogy 1990 előtt Budapest kiemelt vándorlási célterületnek számított, de 1990-től kezdődően a lakásprivatizáció és egy sor strukturális életmódváltás következtében megindult az elvándorlás Budapestről, elsősorban a környező agglomerációba. Ez részben a szuburbanizáció, részben a városi ipari munkahelyek számának csökkenése és a közlekedési feltételek javulása következtében átalakuló vándorlási mérleg miatt következett be. Ezzel párhuzamosan az 1990-es évek közepétől a községek váltak a belföldi vándorlás nyerteseivé. Az ezredfordulót követően ezek a trendek fokozatosan csökkentek, majd 2007-től kezdődően a főváros vándorlási vesztesége megszűnt, a népességnyerés azonban nem állandósult (Schuchmann, 2013). Ebből kifolyólag megfogalmazható, hogy a magyarországi megyék (2022-től vármegyék) közül egyedül Pest vármegyében volt 1990 óta folyamatosan pozitív a vándorlási egyenleg, elsősorban a budapesti agglomeráció növekedésének köszönhetően (Gödri – Spéder, 2009) (Pásztor, 2017). Mindezek mellett ki kell emelni, hogy a legtöbb közép-európai ország népszámlálási adatai 1990 óta csökkenést mutatnak, azonban nem minden országban tapasztaltak azonos mértékű csökkenést. A népességváltozás több tényező eredményeként jön létre: egyrészt a születések és a halálozások számának különbözeteiként, másrészt az odavándorlók és az elvándorlók számának különbözeteiként. A kettő indikátor együttes teljesítménye határozza meg a népességszám alakulását (Káposzta-Nagy, 2015, Kulcsár – Obádovics, 2016). A magyarországi népességfogyás nem minden alsóbb területegységben érvényesül egyformán. Példának okán – ahogyan az korábban is említésre került – Pest vármegyében, illetve a Budapesti agglomerációban az országos népességfogyással ellentétesen napjainkban is folyamatos népességszám-növekedés tapasztalható, amely e kutatás fő kiindulópontjaként szolgált.

Anyag és Módszertan

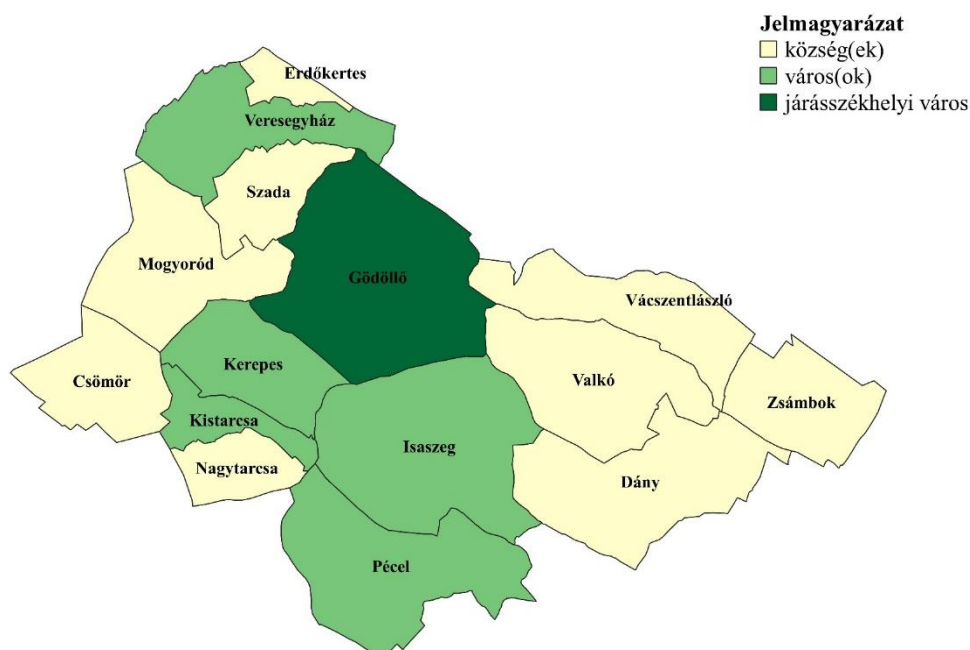
A módszertan ismertetésének első részében az adatkörök összeállításának metodikája, majd a statisztikai elemzés folyamata, illetve a Gödöllői járás településeinek elhelyezkedése kerül bemutatásra. Az indikátorrendszer forrása a TeIR (Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer) vonatkozó demográfiai adatbázisai voltak. Az adatok kiválasztásakor fontosnak bizonyult, hogy településsoros adatok álljanak rendelkezésre, hiszen így ismerhető meg a vizsgált járás településeinek népesedési helyzetképe. Az elemzéshez felhasznált számított mutatókat az **1. táblázat** tartalmazza.

1. táblázat: A népességdinamikai vizsgálat indikátorrendszere

Indikátor	Intervallum	Mértékegység
Állandó népesség száma	2005-2020	fő
Természetes szaporodás/fogyás	2005-2020	ezrelék
Vándorlási egyenleg	2005-2020	ezrelék
Öregedési index	2005-2020	százalék

Forrás: TeIR adatbázisok alapján a szerzők saját szerkesztése (2022)

Az elemzés a 2020-as járási szerkezet alapján készült. Ezt azért fontos kihangsúlyozni, mert a jelenlegi Gödöllői járás „jogelődje” a Gödöllői kistérség volt, amely 12 települést ölelt fel. A 2013-ban Gödöllői járássá alakult kistérség 3 településsel egészült ki (Erdőkertés, Mogyoród és Veresegyház). Viszont, mivel a vonatkozó adatbázisok a jelenlegi járás beosztás szerint vissza vannak vezetve a korábbi évekre, ezért a vizsgálat időintervalluma szempontjából (2005-2020) nem okoz problémát a 2013-as járásszerkezeti átrendeződés. Az **1. ábra** a Gödöllői járás településeit mutatja, jogállások szerint.

1. ábra: A Gödöllői járás települései 2020-ban, jogállások szerint

Forrás: A szerzők saját szerkesztése, QGIS alkalmazással (2022)

A térséget, így a vizsgálat alapját az alábbi 15 település alkotja:

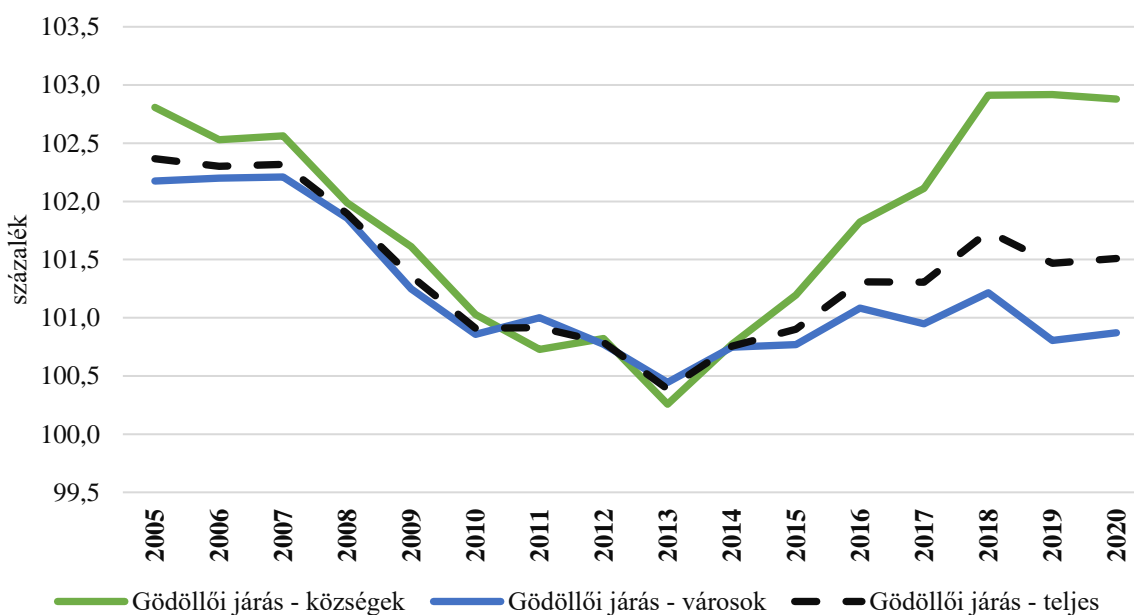
- Községi ranggal rendelkezik (9 település): Csömör, Dány, Erdőkertes, Mogyoród, Nagytarcsa, Szada, Vácszentlászló, Valkó, Zsámbok;
- Városi ranggal rendelkezik (6 település): Gödöllő, Isaszeg, Kerepes, Kistarcsa, Pécel, Veresegyház.

Fontos megemlíteni, hogy mely településeknek, milyen ranggal rendelkeznek, hiszen a hosszú idősoros adatelemzés a község-város szemléletmód mentén halad.

A négy számított mutató közül hármat (Természetes szaporodás/fogyás, Vándorlási egyenleg, Öregedési index) egy ún. minőségvizsgálathoz is felhasználtunk 2005-re, illetve 2020-ra vonatkoztatva.

Eredmények

A Gödöllői járás népesedési adatait megvizsgálva megállapítható, hogy az állandó népesség száma minden évben – az előző évhez képest – növekedett mind a községekben, mind pedig a városokban egyaránt. A járás népességének folyamatos növekedésre nagy hatással van Budapest közelsége, ugyanis a téregység 15 települése közül 11 db a Budapesti agglomeráció részét képezi. Az **2. ábra** az állandó népesség számának változását mutatja minden esetben az előző év adataihoz viszonyítva, százalékos formában.

2. ábra: Az állandó népesség számának változása településtípusonként a Gödöllői járásban, 2005-2020 (Előző évi adatok = 100%)

Forrás: TeIR adatbázisok alapján a szerzők saját szerkesztése (2022)

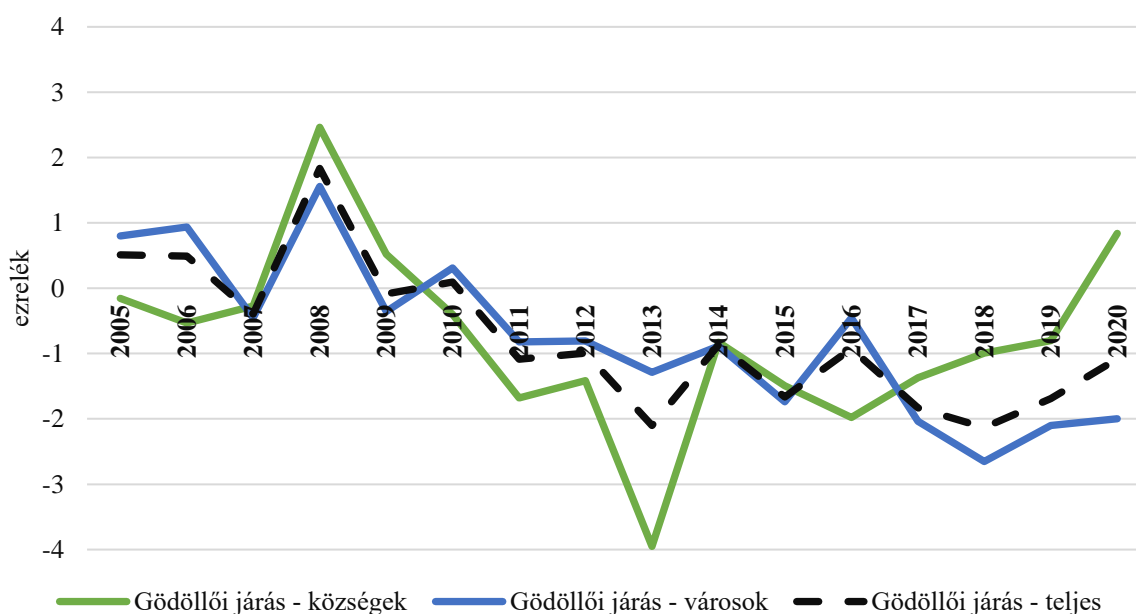
A községek esetében a népességnövekedés aránya a vizsgált időintervallum kezdeti és utolsó éve között +29,51% volt, amely fordítottan arányos az országos községi tendenciákkal szemben, ugyanis országosan a községek népességének tényleges fogyása, illetve elnéptelenedése bizonyul jellemző folyamatnak. A Gödöllői járás falvai ugyanakkor igen népszerűnek bizonyulnak (pl. lakhatási szempontból), amely a főváros közelségével magyarázható. Mindezek mellett kiemelendő, hogy a térségben a városok aggregált

népességszáma ugyan magasabb, mint a községeké, viszont a népességváltozás dinamikája jóval alacsonyabb, mint a falvakban (a városok esetén a népességnövekedés aránya: +18,43%).

Ehhez kapcsolódva szükséges megemlíteni, hogy a Gödöllői járás területe 449,66 km² nagyságú. A járás népsűrűsége 2005-ben 276,58 fő/km², míg 2020-ra ez a szám 344,81 fő/km²-re emelkedett, amely szintén a pozitív irányú népességváltozást mutatja. E népességnövekedési tendenciát tovább mélyíti, hogy az állandó népesség száma 21,79%-kal nőtt 2005-ről 2020-ra a járás egészében. Ugyanakkor a két településtípus esetén a népességnövekedési trendek különböző dinamikával mentek végbe. A vizsgált időszakon belül 2005 és 2013 között egy folyamatosan lassuló növekedés volt megfigyelhető a térségben, mind a városok, mind pedig a községek esetében is, ugyanakkor a 2014-es évtől kezdődően nagymértékben eltérő növekedési pályán haladtak tovább a térség települései. Míg a falvakban egy igen dinamikus növekedés, addig a városokban egy stagnáláshoz közeli állapot figyelhető meg népességnövekedési szempontból (2. ábra).

Ez alapján kijelenthető, hogy a térség falvai – lakhatási szempontból – vonzónak tekinthetők a beköltözők számára, ugyanis jellemző a családi házas zöld területek nagy aránya, emellett munkavállalási szempontból is előnyös a térség elhelyezkedése, ugyanis Budapest, Gödöllő vagy Hatvan, így a közelben található munkaalkalmak is könnyedén megközelíthetők autóval és tömegközlekedéssel is egyaránt.

Kapcsolódva a népességszám változás dinamikájához, a **3. ábrán** a természetes szaporodás/fogyás mutató kerül bemutatásra. A természetes szaporodás/fogyás mutató az élveszülések és a halálozások különbségét tartalmazza ezer lakosra vetítve. Természetes szaporodásról abban az esetben beszélünk, ha a születések száma meghaladja a halálozásokét (a mutató pozitív előjelű), ellenkező esetben természetes fogyásról van szó (a mutató negatív előjelű).

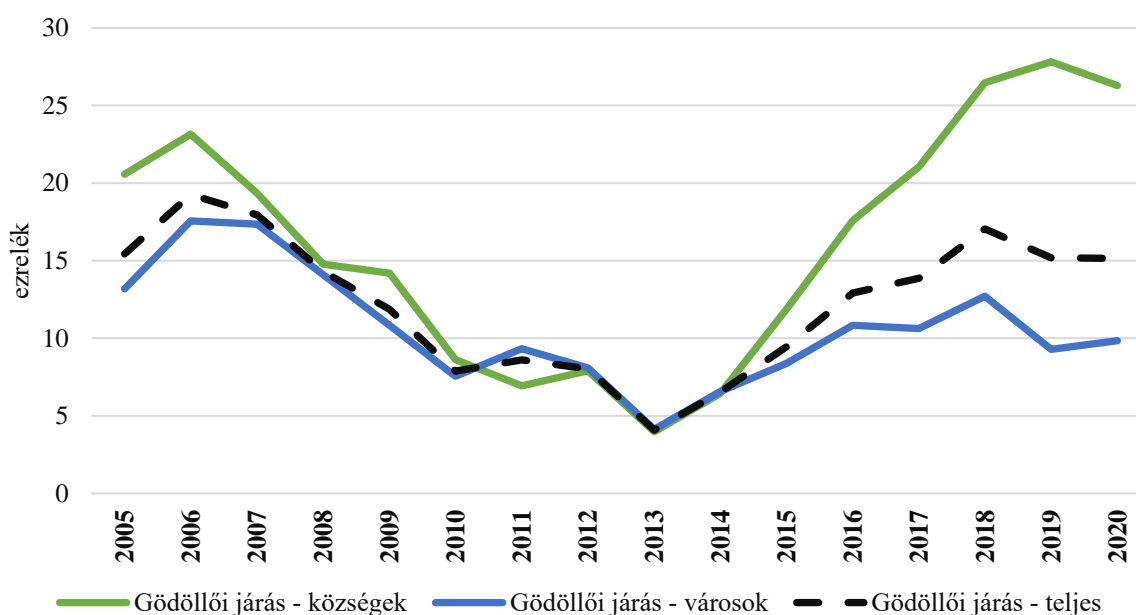

3. ábra: A természetes szaporodás/fogyás mutató változása településtípusonként a Gödöllői járásban, 2005-2020 (ezrelék)

Forrás: TeIR adatbázisok alapján a szerzők saját szerkesztése (2022)

A Gödöllői járásban a természetes szaporodás a 2005. és 2007. közötti időszakban enyhe ingadozást mutatott. A mutató a maximum értékét 2008-ban érte el a községek és a városok esetében is. 2011-től kezdődően pedig mind a városokban, mind pedig a községekben negatív értéktartományban tartózkodnak a mutató értékei. Kiemelendő viszont, hogy 2017-től kezdődően folyamatosan növekedik a természetes szaporodás/fogyás mutató a községek esetében. Ez a növekedés a magasabb gyermekvállalási kedvnek, illetve a számos otthonteremtési és családalapítási támogatás bevezetésével is magyarázható. Ugyanakkor fontos megemlíteni, hogy nem növekedik nagy mértékben a természetes szaporodás/fogyás mutató (csupán néhány ezrelékes a növekedés), ennek ellenére jól látszik, hogy az utóbbi 10 évben a városok negatív értéktartományban helyezkednek el, míg a községek aggregált értékei pozitív irányú elmozdulást mutatnak (3. ábra).

Szorosan kapcsolódva a népességszám változáshoz, illetve a demográfiai folyamatok vizsgálatához a vándorlási egyenleg kerül bemutatásra a **4. ábrán**.

4. ábra: A vándorlási egyenleg mutató változása településtípusonként a Gödöllői járásban, 2005-2020 (ezrelék)

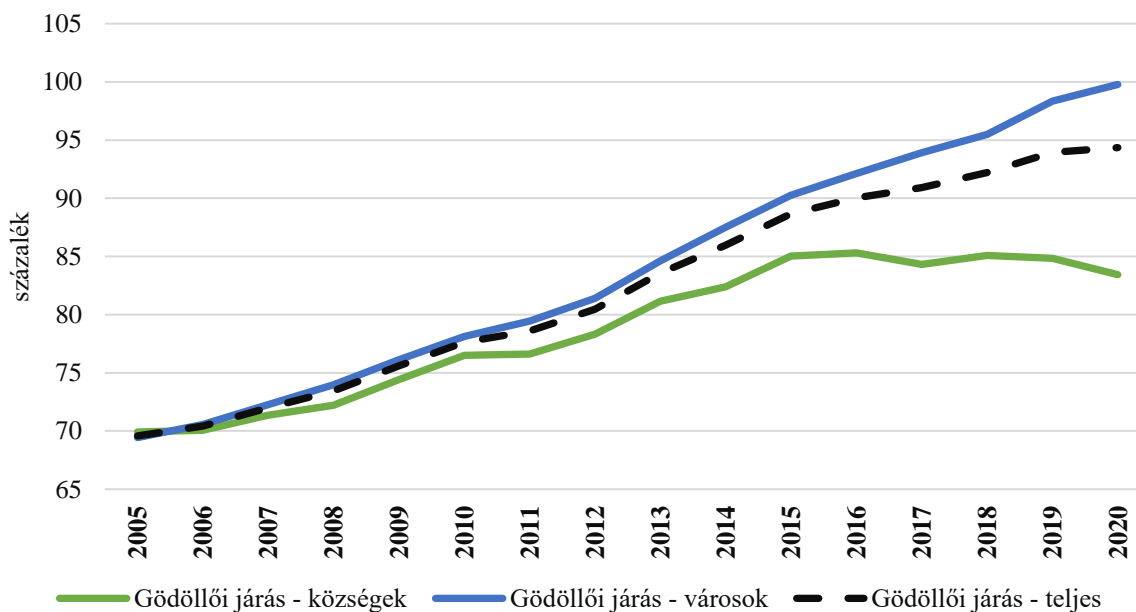
Forrás: TeIR adatbázisok alapján a szerzők saját szerkesztése (2022)

A 4. ábrán kristálytisztán kirajzolódik, hogy a népességnövekedési tendenciákat fajsúlyosabban befolyásolja a vándorlási egyenleg, mint a természetes szaporodás/fogyás. Ezt alátámasztja, hogy a községek és a városok is végig pozitív értéktartományban mozognak a vizsgált intervallumon belül, azaz magasabb az odavándorlók száma, mint az elvándorlóké. Erőteljesen kirajzolódik a 2008-2009-es gazdasági világválság, illetve annak következményei, ugyanis egészen 2013-ig csökkent a Gödöllői járásban mindkét településtípus esetében a vándorlási egyenleg. A világválság térgazdasági következményeihez kapcsolódva elmondható, hogy Budapest magas elszívó, illetve centrum hatása a lakhatás és a munkavállalás szempontjából is érezhetően magas volt, amely a Gödöllői járás településein is erőteljesen kirajzolódik.

Az ábrán 2014-től egy nagymértékű emelkedés figyelhető meg. Ahogy a hazai nemzetgazdasági teljesítmény – a világválságot követő években – növekvő pályára állt, a lakosságnak nőtt az elkölthető jövedelme, így egyre többen költöztek a budapesti agglomeráció

településeire. Kirajzolódik, hogy 2014-től a városok (főként Gödöllő és Veresegyház) belterületei a maximum befogadóképesség határát kezdik súrolni, így a községek vándorlási egyenlegei dinamikusabb növekedési pályára álltak. Mivel Budapest könnyedén megközelíthető, így egyre népszerűbbé kezd válni a vidéki életforma, így a járás falvai. A községek az elmúlt hat év adatai alapján vándorlási szempontból erősebbnek bizonyulnak, mint a városok, tehát vonzóbbnak tekinthetők (4. ábra).

A demográfiai, így a társadalmi elemzések tárgykörében elengedhetetlen, hogy a vizsgált téregység népességének korszerkezete is elemzés alá kerüljön, így az **5. ábra** az öregedési index értékeit mutatja településtípusonként.

5. ábra: A öregedési index mutató változása településtípusonként a Gödöllői járásban, 2005-2020 (százalék)

Forrás: TeIR adatbázisok alapján a szerzők saját szerkesztése (2022)

Az öregedési index a társadalmi szerkezet vizsgálatának egyik fontos mutatója. Tudniillik a 2005-ben történt módszertani váltás következtében, miszerint az Eurostat a munkaerőpiaci megfigyelésre a 15-59 éves korosztály helyett a 15-64 éves korosztályt alkalmazza (az adatok is ebben a korosztályi bontásban érhetőek el idősorosan, mind a 27 EU tagállamban), éppen emiatt a gazdaságilag aktív korosztályon kívüli két csoport került be a vizsgálati körbe: a 0-14 éves korosztályt és a 64 év feletti korosztályt. Az öregedési index jelentése, hogy 100 fő 0-14 évesre, mennyi idős (65 éves, vagy annál idősebb) jut.

Megállapítható, hogy a vizsgált időszakban végig 100% alatt tartózkodik az öregedési-index, így a községek és a városok is fiatalos korstruktúrájának tekinthetők a Gödöllői járásban, azaz több a 0-14 éves, mint a 64 évnél idősebb. Ugyanakkor az látszik az ábrán, hogy a vizsgált intervallumban a városokban folyamatosan növekszik az öregedési index értéke. A községekben egészen 2014-ig emelkedő tendencia volt megfigyelhető, viszont az öregedési index értékei 2015-től stagnálnak. Ez a jelenség összefügg a természetes szaporodás/fogyás mutató értékeivel, ugyanis az ezt követő évnél (2016-nál) fedezhető fel az ún. törés, ahonnan kezdve növekedésnek indult a születések száma. Az öregedési index értékei a városokban folyamatosan növekszik, a községekben stagnál, amely szintén összefüggésben van a

vándorlási egyenleggel, hiszen ezáltal kijelenthető, hogy a községekbe többen költöznek, így magasabb az elmúlt években a születések száma (5. ábra).

A népesség idősödésének egyik gyakran használt mutatója az öregedési index, amely egyben a jövőbeni tendenciákat is előrejelöl. A legmagasabb öregedési index Gödöllő esetében figyelhető meg (129,9%), míg legalacsonyabbnak Nagytarcsa öregedési indexe bizonyul, ahol 100 fiatalra közelítőleg csupán 53 időskorú jut. Kiindulva a demográfiai és népesedési dinamikai vizsgálatokból a vizsgálati időszak kezdő és végső évére, azaz 2005-re és 2020-ra vetítve a Gödöllői járás településeinek minőségvizsgálatát hajtjuk végre a **2. és 3. táblázatban** foglalt településsoros adatokon keresztül.

A minőségvizsgálat során a három mutató (természetes szaporodás/fogyás, vándorlási egyenleg, öregedési index) településsoros értékeit vizsgáltuk és mindhárom indikátor esetében osztályoztuk a településeket aszerint, hogy kedvező (+) vagy kedvezőtlen (-) adottságúnak bizonyul. A három mutató szerinti osztályozást követően összesített értékeket kaptunk, amelyekkel meghatározható, hogy demográfiai és népesedési szempontból mely települések teljesítettek kimagaslóan, kedvezően, átlagosan, vagy kedvezőtlenül a Gödöllői járásban.

2. táblázat: A Gödöllői járás településeinek minőségvizsgálata a demográfiai indikátorok alapján 2005-ben

Település	Természetes szaporodás/fogyás	+/-	Vándorlási egyenleg	+/-	Öregedési index	+/-	Összesítés
Csömör	0,51	+	21,76	+	69,20	+	+++
Dány	-4,30	-	4,30	+	82,20	+	-++
Erdőkertes	2,06	+	19,87	+	63,14	+	+++
Gödöllő	0,51	+	3,55	+	75,97	+	+++
Isaszeg	-0,56	-	5,71	+	69,59	+	-++
Kerepes	1,69	+	12,75	+	60,70	+	+++
Kistarcsa	-2,51	-	10,45	+	88,30	+	-++
Mogyoród	1,08	+	30,50	+	56,94	+	+++
Nagytarcsa	3,79	+	23,06	+	62,32	+	+++
Pécel	-0,86	-	18,56	+	73,35	+	-++
Szada	3,13	+	28,97	+	62,21	+	+++
Vácszentlászló	-7,89	-	6,41	+	106,91	-	-+-
Valkó	-3,35	-	27,21	+	79,31	+	-++
Veresegyház	6,12	+	38,42	+	48,76	+	+++
Zsámbok	-4,39	-	14,36	+	88,99	+	-++

Forrás: TeIR adatbázisok alapján a szerzők saját szerkesztése (2022)

Az elvégzett vizsgálat alapján az alábbi kategóriák állíthatók fel 2005-ben (2. táblázat):

- Kimagasló adottságú (ha mind a 3 eleme kedvező): 8 település: Csömör, Erdőkertes, Gödöllő, Kerepes, Mogyoród, Nagytarcsa, Szada, Veresegyház;

- Kedvező adottságú (ha legalább 2 eleme a mutatóknak kedvező): 6 település: Dány, Isaszeg, Kistarcsa, Pécel, Valkó, Zsámbok;
- Átlagos adottságú (ha 1 eleme a mutatóknak kedvező): 1 település: Vácszentlászló;
- Hátrányos adottságú: (ha egyik mutató sem kedvező): Ilyen település nincs a térségben.

3. táblázat: A Gödöllői járás településeinek minőségvizsgálata a demográfiai indikátorok alapján 2020-ban

Település	Természetes szaporodás/fogyás	+/-	Vándorlási egyenleg	+/-	Öregedési index	+/-	Összesítés
Csömör	-0,99	-	21,09	+	86,79	+	- + +
Dány	-3,29	-	8,99	+	112,78	-	- + -
Erdőkertes	1,09	+	22,72	+	81,00	+	+ + +
Gödöllő	-5,12	-	1,67	+	129,91	-	- + -
Isaszeg	-3,95	-	3,78	+	110,43	-	- + -
Kerepes	-0,28	-	9,90	+	110,25	-	- + -
Kistarcsa	0,00	0	13,45	+	90,89	+	0 + +
Mogyoród	3,08	+	23,87	+	90,26	+	+ + +
Nagytarcsa	7,53	+	66,67	+	52,93	+	+ + +
Pécel	-0,18	-	17,64	+	84,95	+	- + +
Szada	-0,86	-	36,13	+	70,08	+	- + +
Vácszentlászló	5,00	+	21,35	+	97,55	+	+ + +
Valkó	1,18	+	12,60	+	84,78	+	+ + +
Veresegyház	0,25	+	17,18	+	70,50	+	+ + +
Zsámbok	-6,72	-	4,35	+	126,84	-	- + -

Forrás: TeIR adatbázisok alapján a szerzők saját szerkesztése (2022)

Az elvégzett vizsgálat alapján – hasonlóan a 2005-ös adatokhoz – az alábbi kategóriák állíthatók fel 2020-ban (3. táblázat):

- Kimagasló adottságú (ha mind a 3 eleme kedvező): 6 település: Erdőkertes, Mogyoród, Nagytarcsa, Vácszentlászló, Valkó, Veresegyház;
- Kedvező adottságú (ha legalább 2 eleme a mutatóknak kedvező): 4 település: Csömör, Kistarcsa, Pécel, Szada;
- Átlagos adottságú (ha 1 eleme a mutatóknak kedvező): 5 település: Dány, Gödöllő, Isaszeg, Kerepes, Zsámbok;
- Hátrányos adottságú: (ha egyik mutató sem kedvező): Ilyen település nincs a térségben.

Kijelenthető, hogy 2005-ről 2020-ra a települések többségében a természetes fogyás vált trenddé, ugyanakkor a vándorlási arányszámok pozitív értékei következtében a járás településeinek népességszáma folyamatos emelkedést mutat. Emellett a társadalom elöregedése is egy jellemző tendenciaként említhető meg. A falvak esetén azonban az odavándorlások magas száma, illetve az odavándorlók magasabb gyermekvállalási hajlandósága miatt az elmúlt években a természetes szaporodás számít trendnek. Emellett a városok esetén

megfogalmazható, hogy a folyamatos előregedés ellenére sem érte el még a 100%-os küszöbértéket az öregedési index 2020-ban, a Gödöllői járásban.

Következtetések

A vizsgálat alapján a Gödöllői járásról elmondható, hogy földrajzi fekvése miatt rendkívül előnyös helyzetben van, a centrumtól távolabb eső járásokkal ellentétben. A Gödöllői járás – Budapest közelségéből adódóan – már az elmúlt évtizedekben is igen vonzónak bizonyult lakóhely-választás szempontjából, amely folyamat napjainkban is érezteti hatását. Ugyanakkor – népességdinamikai szempontból – szükséges megemlíteni, hogy a térségen belül a települések jogállás szerint megosztottak. A vizsgált időszak harmadik harmadában, azaz 2014-től kezdődően igen markánsan elkülönül a városok és falvak népességváltozási dinamikája. Jól látható módon a városokban a természetes szaporodás, illetve a vándorlási egyenleg értékei alacsonyabb, míg az öregedési index értékei magasabb szintet mutatnak. Ezzel ellentétben a járás falvai igen vonzóknak bizonyulnak, hiszen a térség községeiben a természetes szaporodás, a magas vándorlási egyenleg, ezáltal a fiatalosabb korstruktúra a jellemző.

Összegzésképp elmondható, hogy a térségben számos fejlődési potenciál rejlik, amelyeket a jövőben szükségszerű lesz kiaknázni. A szuburbanizáció folyamatának következtében a térség városai, illetve azok belterületei/lakóövezetei a maximum kihasználtság felé mutatnak, amely egy folyamatos népességnövekedés következményeként definiálható. Ugyanakkor ki kell emelni, hogy a rohamos népességnövekedést nem követték hiánytalanul az egyes infrastrukturális, illetve egyéb kiszolgáló fejlesztések (pl. úthálózat-fejlesztés, közintézmények fejlesztése, közművesítés), így ezek elvégzése a térségi fejlesztések egyik fő prioritásaként kell, hogy szerepeljenek, ezzel is növelve a helyi életszínvonal szintjét.

Természetesen ahhoz, hogy a Budapesti agglomeráció településeinek fejlesztési lehetőségeit azok kidolgozása, illetve – hosszú távon – végrehajtást előmozdíthassuk, további kutatásokra van szükség.

Irodalomjegyzék

1. Csanádi, G. et al. (2010): Város tervező társadalom. 484. p. Sík Kiadó Kft. ISBN: 9789639270275.
2. Enyedi, Gy. (1996): Regionális folyamatok Magyarországon az átmenet időszakában. *Tér és Társadalom*, 10.(2-3), 244. p. DOI: 10.17649/TET.10.2-3.384.
3. Enyedi, Gy. (2004): Regionális folyamatok a poszt szocialista Magyarországon. *Magyar Tudomány*, 2004/9. 935. p.
4. Gödri, I. – Spéder, Zs. (2009): Belföldi vándorlás. In: Monostori, J. et. al. (szerk.): *Demográfiai portrék 2009*. KSH – Népeség tudományi Kutató Intézet. 109-117. p. ISSN: 2061-3741.
5. Grosz, A. – Rechnitzer, J. (2005): Régiók és nagyvárosok innovációs potenciálja Magyarországon. 303 p. Pécs - Győr: MTA Regionális Kutatások Központja. ISBN 9639052418.
6. Káposzta, J. (2014): Területi különbségek kialakulásának főbb összefüggései. *Gazdálkodás* 58.(05), 399.-412. p.
7. Káposzta, J; Nagy, H. (2015): *Status report about the progress of the Visegrad Countries in relation to Europe 2020 targets*. EUROPEAN SPATIAL RESEARCH AND POLICY 22:1 pp. 81-99., 19 p. (2015) DOI: 10.1515/esrp-2015-0018

8. Kovács, Z. – Szirmai, V. (2006): Városrehabilitációs beavatkozások és a térbeli társadalmi kirekesztés: A társadalmilag fenntartható városfejlődés budapesti lehetőségei. *Tér és Társadalom* 20. évf. 2006/1. 1-19. p.
9. Kulcsár, L. – Obádovics, Cs. (2016): Népeségdinamika és társadalmi szerkezet. *Területi Statisztika*, 2016, 56(4): 390–414; DOI: 10.15196/TS560403.
10. Nagy-Molnár, M. – Lendvay, E. (2018): New method to support decision making process in the local economic development of Hungary. *Regional Statistics*, Vol. 8. No. 2. 2018: 69–91; DOI: 10.15196/RS080207.
11. Nemes Nagy, J. (1996): Centrumok és perifériák a piacgazdasági átmenetben „Földrajzi Közlemények” 1. sz. 31-48. pp.
12. Nemes Nagy, J. (1998): Tér a társadalomban. Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület „Ember-Település-Régió” Budapest.
13. Obádovics, Cs. (2019): Népesedési folyamatok területi egyenlőtlenségei a Kárpát-medence országaiban. *GAZDASÁG ÉS TÁRSADALOM*, 12 (2). pp. 5-22. ISSN 0865-7823.
14. Pásztor, I (2018): 100 fő alatti településeinkről népeségföldrajzi aspektusból. *Acta Medicina et Sociologica – Vol 8.*, 2017. DOI:10.19055/ams.2017.8/25/2.
15. Schuchmann, J. (2013): Lakóhelyi szuburbanizációs folyamatok a Budapesti agglomerációban. Doktori értekezés. Széchenyi István Egyetem Regionális és Gazdaságtudományi Doktori Iskola. 205 p. DOI: 10.15477/SZE.RGDI.2014.005.
16. Tóth, T., Káposzta, J. (2021): *Successful management of settlements to boost rural development*. *EUROPEAN COUNTRYSIDE* 13 (2021) 4. pp. 819-833. 15 p. (2021) DOI: <https://doi.org/10.2478/euco-2021-0044>

Internetes forrás

Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR): 2005-2020. <https://www.teir.hu>